

JORGE LUIS BORGES versei
Somlyó György fordításában

Buenos Aires, 1899

*A kút. Kút mélyén a teknőc. Fölötted
A patión a kisfiú homályos
Asztronómiája. A hagyományos
Ébenfa-ötvösműhely. Az időnek
Kezdetből fogva nem-múló futása.
Egy sivatagi harcot látott szablya.
Egy szigorú halott katona-arca.
A nyirkos tornác. Ősök régi háza.
A rég rabszolgák lakta belső udvar
Mebú a boltos szőlőlugas árnyán.
Késő járókelő fütytyent a járdán.
A perselyek, alvó krajcárakkal.
Semmi. Csak ez a szomorú középszer,
Tele elégiával s feledéssel.*

Az Ezeregyéjszaka metaforái

*Az első metafora a folyóé.
A roppant vizek. Az eleven kristály,
Amely ama kedves csodákat őrizi.
Mik az Iszlámé voltak, s mára lettek
Tiéd- s enyéme. A mindenható
Talizmán, amely rabszolga is egyben.
A szellem, kit salamoni pecséttel
A rézpalackba száműztek; ama
Királyi átok, mely egyetlen-éji
Királynőjét a kard ítéletének
Adatta át; a hold, az a magányos;
A hamuban mosakodó kezek;
Szindbád, eme másik Odüsszeusz
Utazásai, akit a kalandvágy
Szomja űz, s isten sem büntet; a lámpa;*

A jelképek, mik előre jelezték
 A mórok hódítását Rodrigónak;
 A majom, melyről kiderült, hogy ember
 És tud sakkozni; a lepra-király;
 A fenséges karavánok; a mágnes-
 Hegység, mely szétrobbantja a hajókat;
 A sejk és a gazella; a folyékony
 Gömb, amely alakot vált, mint a felhők,
 A Véletlen önkénye, vagy a Végzet
 Önkénye szerint, hiszen egy a kettő;
 A koldus, aki angyal is lehetne,
 És a barlang, amelynek neve Szézám.
 A második metafora a szőnyeg
 Mintája, mely a könnyelmű színek
 S vonalak kusza káoszát mutatja
 A szemnek, szédítő esetlegesség
 Bár titokzatos rend uralkodik rajt.
 Mint a Mindenséget, e másik álmat,
 Az Éjszakák Könyvét is a szerencsés
 Számok s szokások szövök át meg át:
 A hét testvérek meg a hét utak,
 A három kádi s a három kívánság,
 A szerelmetes éjfelete hajzat,
 Amiben a szerető három éjt lát,
 A három vezír s a három fenytés,
 És mindezekén túl az Ūr legelső
 És legutolsó száma: az Egyetlen.
 A harmadik metafora egy álom,
 Mit muzulmánok s perzsák álmodának
 Kapuiban a fátyolos Keletnek,
 Vagy kertjeiben, mik porrá omoltak,
 S amiket tovább álmodik az ember
 Napjainak véges-végezetéig.
 Az Éleai paradoxonához
 Hasonlóan, más álmat szűl ez álom,
 S az újra mást és mást, mikből hiába
 Szövődik egy hasztalan labirintus.
 A könyvben ott a Könyv. A mit se sejtő
 Királynő meséli el a királynak
 Kettejük elfeledt történetét.
 Rég elmúlt bűbájak varázslatában
 Már nem tudják, kik ők. Álmodnak újra.
 Negyedik a térkép metaforája,
 Ama kétes térségé, az Időé,
 Min leméretnek a növekvő árnyak,
 A márványok fokozatos kopása
 S a nemzedékek tűnő léptei.
 Minden. A hang s a visszhang, mind, amit csak
 A Kétarcú két ellenarca bámul;
 Ezüst világok és arany világok,

*S a csillagok hosszú vigiliája.
Az arabok szerint senki se képes
Végigolvasni az Éjszakák Könyvét.
Az Éjszakák az Idő, mely nem alszik.
Olvasd tovább, amíg leszáll az éj, és
Seherezádé elmondja, ki voltál.*

Boldogság

*Aki a nőt megcsókolja, Adám. A nő pedig Éva.
Minden először történik.
Valami fehéret láttam az égen. Azt mondják, az a hold, de
mit kezdjek én szavakkal és mitológiákkal.
Kicsit félek a fáktól. Olyan gyönyörűek.
A békés barmok elibém járulnak, hogy nevet adjak nekik.
A könyvtári könyvekben nincsenek betűk. Ki kell nyitanom
őket, hogy előtűnjenek.
Az Atlasz lapjait forgatva én formálom meg Szumátra alakját.
Aki a sötétben foszfort vesz a kezébe, feltalálja a tüzet.
A tükörből valaki más néz vissza rám.
Aki felmond egy Liliencron verset, csatába indult.
Én álmodtam meg Kartágót és a Kartágót feldúló légiókat,
Én álmodtam a kardot és a mérleget.
Dicsértessék a szerelem, amelyben nincs birtokló és bir-
tokos, mert mindkettő önként adja magát.
Dicsértessék a lázalom, mert megtudjuk tőle, hogy poklot
is teremthetünk.
Aki a folyóhoz indul, a Gangeszhez indul.
Aki a homokórát nézi, egy birodalom pusztulását látja.
Aki törrel játszadozik, Cézár halálát jövendöli.
Aki alszik, olyan mint minden ember.
A sivatagban láttam, ahogy az ifjú Szfinkszet beleszántják
a földbe.
Semmi sem olyan régi a nap alatt.
Minden először történik.
E szavakat az találja ki, aki olvassa őket.*

Blake

*Mi marad a rózsából, mely kezedben,
anélkül, hogy tudná, pazar ajándék?
Nem a színe, hiszen minden virág vak,
nem a kifogyhatatlan édes illat,
egy szirmának súlya sem. Mindezek csak
gyöngé visszhangok, régen elveszettek.*

*Máshol, messzebb van az igazi rózsa.
Lehet egy oszlop, valamely csata,
angyalok ege, vagy egy véghetetlen,
titkos, nem nélkülözhető világ,
ujjongó isten, akit sose látunk,
vagy egy ezüst bolygó egy másik égen,
vagy egy irtóztató öskép, amelynek
rózsaformája sincs.*

Vágy a jelen után

*Egy bizonyos pillanatban azt gondolta a férfi:
Mít nem adnék a boldogságért,
ha Izlandon most melletted lehetnék
a nagy mozdulatlan nap alatt
és megoszthatnám veled ezt a percet,
ahogy osztozunk a zenén
vagy egy gyümölcs ízén.
Ugyanebben a bizonyos pillanatban
a férfi ott áll mellette Izlandon.*

Cinkos

*Megfeszítenek és én vagyok a kereszt meg a szög.
Nyújtják a kelyhet és én vagyok az epe.
Becsapnak és én vagyok a hazugság.
Megégetnek és én vagyok a pokol.
Minden percben együtt kell nőnöm és múlnom az idővel.
Táplálékom minden ami van.
A mindenség pontos súlya, a megaláztatás, az öröm.
Jó vagy rossz sorsom mit sem érdekel.
En vagyok a költő.*

Himnusz

*Ma reggel
paradicsomi rózsák
hihetetlen illata száll a levegőben.
Az Eufrátesz partján
Ádám felfedezi a víz frissességét.
Aranyeső hull az egekből;
Zeusz szerelme.*

*Hal szökken fel a tengerből
és Agrigentóban valakiben felöltik
hogy egykor ez a hal volt.
A majdan Altamirának nevezett barlangban
egy hanyag kéz felrajzolja a falra
egy bölény görbe gerincét.
Vergilius lassú kézzel simogatja
a selymet mit a Sárga Császár
birodalmából hoztak hajók és karavánok.
Magyarországon megszólal az első csalogány.
Jézus megpillantja a pénzen Cézár profilját.
Püthagorász feltárja a görögök előtt
az idő köralakját.
Egy óceániai szigeten
ezüst agarak úznak arany szarvasokat.
Egy üllőn kovácsolják a kardot
mely büszke lesz Sigurdra.
Whitman énekel Manhattanben.
Homérosz hét városban születik.
Egy ifjú hölgy hatalmába keríti
a fehér unikornist.
Az egész múlt zuhog rád mint a hullám
és minden régi dolog visszatér,
mert megcsókolta egy asszony.*

Töredékek egy apokrif evangéliumból

3. Szerencsétlenek a lelki szegények, mert a föld alatt is ugyanazok lesznek, akik most a földön.
4. Szerencsétlenek a sírók, mert nyomorult szokássá vált bennük a sírás.
5. Szerencsések azok, akik tudják, hogy a szenvedés nem dicsőség.
6. Nem elég utolsónak lenni ahhoz, hogy egyszer elsők legyünk.
7. Boldog, aki nem ragaszkodik ahhoz, hogy igaza legyen, mert senkinek sincs igaza, és mindenkinek igaza van.
8. Boldog, aki másoknak megbocsájt, és az is, aki megbocsájt magának.
9. Jó a jámboroknak, mert sose keverednek viszályba.
10. Jó azoknak, akik nem szomjaznak az igazságot, mert tudják, hogy kegyes vagy kegyetlen sorsunk a véletlen műve, amely kifürkészhetetlen.
11. Szerencsések a könyörületesek, mert szerencsénk a könyörületesség gyakorlásából ered, és nem a jutalom reményéből.
12. Szerencsések a tisztaszívűek, mert ők látják az Istent.
13. Jó azoknak, akik igazukért üldöztetést szenvednek, mert emberi sorsuknál fontosabb nekik az igazság.
14. Senki se a föld sója, élete egyetlen pillanatában sem az.
15. Csak gyulladjon fel a lámpafény, ha senki nem látja is. Isten meg fogja látni.

16. Nincs az a parancsolat, amit meg ne lehetne szegni, se az, amit én hirdetek, és az se, amit a próféták hirdettek.

17. Aki az igazáért ölt, vagy azért, amit az igazának érzett, nem vétkes.

18. Az emberek cselekedetei nem érdemelnek se poklot, s eget.

19. Ne gyűlöld ellenségeidet, mert ha így teszel, mindenképpen a rabja lész. A gyűlöleted soha nem lehet jobb a békességednél.

20. Ha jobb kezed megsértene, bocsáss meg neki; te vagy a tested és te vagy a lelked, és oly nehéz, ha nem lehetetlen, megvonni köztük a határt...

21. Az igazságot se vidd túlzásba; nincs ember, akinek egy nap leáldoztával ne lett volna többször is oka hazudni.

24. Ne esküdj, mert minden esküvés dagályba fullad.

26. Állj ellent a gonosznak, de félelem és harag nélkül. Aki a jobb arcodat megüti, odanyújthatod neki a másikat, csak félni ne félj tőle.

27. Nem bosszúról és bocsánatról beszélek; az egyetlen bosszú és az egyetlen bocsánat a felejtés.

28. Ellenségeiddel jót tenni igazság műve is lehet, és nem is nehéz; és szeretni őt, már az angyalok dolga és nem az embereké.

29. Ellenségeiddel jót tenni a legjobb módja annak, hogy hiúságodnak hizelegj.

30. Ne halmozz fel aranyat e földön, mert az arany a tétlenség atyja, az pedig a szomorúságé és unalomé.

31. Gondold azt, hogy a többiek az igazak, és ők is maradnak azok; s akkor, ha nem így lesz nem te maradsz tévedésben.

32. Isten nagylelkűbb, mint az emberek, és más mértékkel fogja mérni őket.

33. Adj szentséget a kutyáknak, szórd gyöngyeid a sertések közé; fontos, hogy adj.

34. A keresés öröméért keress, ne a megtaláláséért...

39. A kapu választ, nem az ember.

40. Ne gyümölcsseiről ítélj a fát, se műveiről az embert; azok rosszabbak is, jobbak is lehetnek nála.

41. Semmi se épül sziklára, minden csak homokra épül, de a mi dolgunk úgy építkezni, mintha a homok szikla volna...

47. Boldog a szegény, akiben nincsen keserűség, és a gazdag, akiben nem lakik gőg.

48. Boldogok a bátrak, akik egy lélekkel tudják fogadni a vereséget és a pálmát.

49. Boldogok, akik emlékezetükben tartják Vergilius vagy Krisztus néhány szavát, mert ezek fénybe borítják napjainkat.

50. Boldogok a szeretettek és a szeretők, mindpedig azok, akik meg tudnak lenni szerelem nélkül.

51. Boldogok a boldogok.